

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Examensarbete

Utforskandet av vår främmande ofantliga värld

*Den västerländska synen på 1500-talets Kina i två
reseberättelser*

Författare: Emmi Wihlborg

*Författare: Emmi Wihlborg
Handledare: Hans Hägerdal
Examinator: Emilie Wellfelt
Termin: HT22
Ämne: Historia
Nivå: Kandidat
Kurskod: 2HIÄ06*

Engelsk titel

The Exploration of Our Infinite Foreign World: The Western View of 16th Century China in Two Travel Accounts

Abstract

This essay aims to explore and analyze western views of 16th century China in two travel accounts. The analysis is based on several questions that have different main focuses, such as the view of its people, similarities and differences towards the authors native countries as well as repetitive topics in the narratives. Furthermore, the text also has a final didactic aim of discussing how the subject can be used and discussed in a classroom situation.

The main sources for this analysis are Fernão Mendes Pinto's *The voyages and adventures of Ferdinand Mendez Pinto, the Portuguese* along with Juan González de Mendoza's *The History of the Great and Mighty Kingdom of China and the Situation Thereof*, Volume 1 and 2 that belong to the same piece of work. The authors of these travel accounts are from Portugal and Spain; alas they both are of western origin; however, the two texts belong to different genres of travel accounts.

Moreover, the results of the analysis show that the two sources present a similar view on China with a mostly positive and curious connotation where the focus lies on production, religion and culture which all were current topics for the travelers at the time. It can also be said that the area of research can be implemented in many different ways and on several educational levels in the teaching of history with different opportunities for adaptation.

Nyckelord

Postkolonialism, orientalism, observationer och maktrelationer.

Engelska nyckelord

Postcolonialism, Orientalism, Sightings and Power structures.

Innehåll

1 Introduktion	1
1.1 Inledning	1
1.2 Syfte och disposition	1
1.3 Frågeställningar	2
2 Teori, metod och källmaterial	3
2.1 Teori	3
2.1.1 <i>Postkolonial teori</i>	3
2.2 Metod	5
2.2.1 <i>Textanalys</i>	6
2.2.2 <i>Komparativ metod</i>	6
2.3 Källmaterial	7
2.3.1 <i>Pinto</i>	8
2.3.2 <i>Mendoza</i>	9
3 Avgränsningar och forskningsläge	10
3.1 Avgränsningar	10
3.2 Forskningsläge	11
4 Bakgrund	13
4.1 Reseberättelser	13
4.2 Västvärlden på 1500-talet	14
4.3 Kina på 1500-talet	15
4.4 Västerländsk syn på Kina	16
5 Analys	18
5.1 Likheter och skillnader gentemot hemlandet	18
5.1.1 <i>Pinto</i>	18
5.1.2 <i>Mendoza</i>	20
5.2 Synen på människorna	22
5.2.1 <i>Pinto</i>	22
5.2.2 <i>Mendoza</i>	23
5.3 Fokuspunkter i reseberättelserna	24
5.3.1 <i>Produktion</i>	24
5.3.2 <i>Religion och kultur</i>	25
6 Sammanfattning	26
7 Didaktisk reflektion	30
Käll- och litteraturförteckning	34
Digitalt källmaterial	34
Digital litteratur	34
Tryckt litteratur	35

1 Introduktion

1.1 Inledning

Världen är ofantlig med ständigt uppkommande utforskade destinationer och genom tiderna har en nyfikenhet för det främmande växt och expanderat i takt med utvecklingen av världens alla civilisationer. Olika folkslag har tagit sig över land och vatten för att se vad de ännu inte sett och anamma vad de ännu inte har.

Dessa upptäcktsresor har med teknikens utveckling ökat med åren, men även dokumenteringen av dessa resor har kommit att bli till en egen genre, reseberättelser. Nedteckningarna utgör omfattande material för underhållning men även information. De främmande människor och platser som de upptäcktsresande stött på har lämnat olika typer av avtryck.

Ett av de länder som väckt det västerländska intresset är Kina som har setts som både en exotisk dröm samt ett objekt för avundsjuka sedan de första besöken på 1500-talet. Det enorma Kina har därmed uppmärksammats av västerlandet på flera olika sätt, men har alltid hållit sig inom sina egna metaforiska och faktiska murar samt inte låtit sig förändras på begäran av resterande världscivilisationer; vilket har lett till en ökad nyfikenhet.

Denna uppsats kommer att undersöka två av dessa första västerländska reseberättelser, en relativt fiktiv och en med faktabaserad förmedling, där författarna under 1500-talet besökt Mingdynastins Kina och vidare antecknat vad de sett och upplevt. Även vilken västerländsk syn på olika aspekter av detta främmande stora land som presenteras i de valda reseberättelserna lyfts fram i undersökningen.

1.2 Syfte och disposition

Syftet med detta arbete är att framställa hur den västerländska synen på Kina porträtteras på olika sätt i två reseberättelser som tillhör olika genrer, en med fiktiva inslag och en faktabaserad. Analysen kommer fokusera på bland annat vilka likheter och skillnader gentemot hemlandet som framförs, vilken syn på människor som framträder samt vad som är mest uppenbart återkommande i berättelserna; vilket vidare kommer att presenteras i form av olika underfrågeställningar. För att nå ett slutresultat baserat på grundmaterialet kommer två huvudsakliga metoder att kombineras i tillvägagångssättet. Då grunden för arbetet är två reseberättelser; därmed texter, kommer

en textanalys att användas. Att jämföra innehållet i två texter leder även till det relativt uppenbara användandet av en komparativ metod.

Vidare kommer det att presenteras olika bakgrundsrubriker som behandlar vad reseberättelser är, religionens betydelse i västvärlden på denna tid, Kina på 1500-talet samt västvärldens generella syn på Kina; detta för att kunna nå pålitliga resultat utifrån analysen med kopplingar till korrekt bakgrundskunskap för en bredare förståelse av utfallen. Det specifika syftet med detta är att kunna skapa en förförståelse för den efterföljande analysen samt för möjligheter att sätta sig djupare in i kontexten och innehållet. Förhoppningen är att fortsättningsvis, genom att involvera reseberättelser inom olika genrer, kunna utvinna en mångfacetterad bild av den västerländska synen på Kina samt en bakgrund till varför synen ser ut som den gör.

Arbetet inleds med presentationer av frågeställningar, teori, källmaterial, metod, avgränsningar och forskningsläge. Vidare presenteras ett antal bakgrundsavsnitt som leder in till sektionen med den huvudsakliga delen; analysen, vars resultat presenteras och därefter diskuteras i en sammanfattning. Avslutningsvis implementeras ett didaktiskt avsnitt som behandlar hur undersökningsområdet kan användas vid undervisning.

1.3 Frågeställningar

Denna analys grundar sig på en huvudsaklig frågeställning samt ett antal underfrågeställningar som i sin tur ringar in undersökningsområdet på ett tydligare sätt samt att den tredje underfrågeställningen öppnar upp för en mer heltäckande bild av källmaterialet. Det inkorporeras även en didaktisk frågeställning som kommer behandlas separat i slutet av arbetet. Frågeställningarna är följande:

- Vilken västerländsk syn på 1500-talets Kina presenteras i två reseberättelser?
  - Vilka likheter och skillnader gentemot hemlandet presenteras?
  - Vilken syn på människorna framförs?
  - Vilka aspekter av Kina upprepas och läggs stort fokus vid i berättelserna?
- Hur kan detta område behandlas i en klassrumssituation?

Valet av frågeställningar samt ämnet i sig grundas på att det finns många underområden som är mindre behandlade från ett inomvetenskapligt perspektiv. Detta skapar möjligheter att behandla de två litterära verken som har både vetenskapliga samt underhållande syften utifrån frågeställningar som relaterar till närliggande

bakgrundsfaktorer rörande 1500-talets värld, såsom religion. Därigenom kan innehållet vidare diskuteras i relation till dessa bakomliggande faktorer samt kontrastera och komparera innehållet för att se hur litteraturen med fiktiva inslag förhåller sig till innehållet i den informationsbaserade litteraturen. Utifrån dessa områden har ett antal relevanta underfrågeställningar formulerats för att identifiera hur de valda aspekterna speglas i källmaterialet och vidare leda till ett slutresultat som korrelerar med det ovan nämnda syftet.

2 Teori, metod och källmaterial

2.1 Teori

2.1.1 Postkolonial teori

Den huvudsakliga teorin som kommer att kopplas till denna analys är den postkoloniala teorin. Trots dess namn handlar den inte enbart om kolonialism, utan även generellt om olika maktförhållanden mellan västvärlden och resten av världen med fokus på att ge plats för ett narrativ som inte är fokuserat från västvärldens håll.¹ Vidare innebär teorin även en utmaning av denna västerländska överlägsenhet och dess framstående plats inom historieskrivningen.² På detta sätt framhäver den arbetets syfte med fokus på att lyfta fram varför den förmodat överlägsna västvärlden ser på 1500-talets enorma utforskade Kina som den gör samt hur deras överlägsenhetstankar speglas i denna uppfattning av landet.

En av de främsta förgrundsgestalterna för den postkoloniala teorin är Edward W. Said som i sitt verk *Orientalism* använder vad som numera kallas postkoloniala perspektiv. Hans studie handlar till stor del om hur västvärlden och orienten setts som olika entiteter som står emot varandra och inte som en del av samma värld; vilket i sin tur skapar en känsla av oss mot dem. Detta kan även beskrivas som en 'fantasins geografi' där kulturella motsatser mellan västvärlden och orienten framställs. Han beskriver vidare hur alla som behandlar något rörande orienten bidrar till orientalism.³ Diskussioner förs kring hur västerlandet och orienten är två skilda entiteter men att orienten ändå är en stor del av Europas kultur samt har använts för att definiera vad

---

¹ Daniel Woolf. *A Concise History of History: Global Historiography from Antiquity to the Present*. Cambridge: Cambridge University Press, 2019, 268–270.

² Simon Lindgren. *Populärkultur: teorier, metoder och analyser*. 2 uppl. (red.). Stockholm: Liber, 2009, 176.

³ Edward W. Said. *Orientalism*. Stockholm: Ordfront, 2016, 63-65.

västvärlden är, vilket är relevant för denna studie där orienten ses som en negativ spegel och motbild gentemot västerlandet. Vidare resonerar Said kring hur mycket av Europas och västerlandets status kommer från anammandet från orienten i form av konst, kultur och liknande, vilket västvärldens hegemoniska överlägsenhet har tillåtit dem att tillämpa som sitt eget.⁴

Det förklaras även hur västerlänningarna ser sig själva genealogiskt överlägsna, menat att de inom det mänskliga släktet såg sig som den främsta rasen till följd av sin hudfärg. Mer preciserat betydde det att de har ett intellektuellt försprång och besitter kunskap som enligt dem själva gynnar resten av världen. Detta leder i sin tur till att de ser sina erövringar och anammandet av delar utav andras kultur; som uppskattningen av nya råvaror och hantverk, som sin egen samt som en tjänst till resten av folket. Detta trycker på att det inte finns ett alternativ där västerlandet står i underläge; maktrelationer som står stadigt genom historien.⁵

Saids verk har blivit en grundsten för postkolonial teori, som detta arbete bygger på, och har blivit utsatt för både positiv samt negativ kritik genom åren. Litteraturen har färgat och påverkat tankebanorna kring Orienten. Said beskriver i sin bok hur västvärldens tankesätt måste avkoloniserars då deras syn på främst Orienten är påverkad av vad som tidigare varit, såsom kolonisering; vilket leder till tankar om en maktrelation där västvärlden fortfarande är överlägsen.⁶ Det är inom detta område som rör maktstatus som postkolonial teori främst kommer implementeras i detta arbete. Postkolonialism är ett brett begrepp som går att tolka och förstå på flera sätt, vilket kan vara värt att nämna, där Said har ett väldigt kulturellt samt maktbaserat fokus på sin tolkning, även om postkolonial teori inte var en myntad term för tillfället.

Ania Loomba fortsätter i sitt verk *Colonialism/postcolonialism* att beskriva hur Said diskuterar tanken om en motsättning i form av vi mot dem.⁷ Detta kommer med den postkoloniala diskursiva formationen som bland annat involverar tankar och begrepp som den tidigare nämnda hegemonin och den intellektuella genealogin som leder till att västvärlden satt sig själva som den överlägsna styrande makten; även om teorin främst har en kulturkritisk inriktning. Detta är väsentligt att ha med sig när källmaterialet analyseras utifrån en postkolonial teori då det återigen lyfter frågan om varför utfallet blir som det blir samt varför vissa aspekter lyfts på de sätt som de gör.

---

⁴ Said. *Orientalism*, 63-65.

⁵ Said. *Orientalism*, 102-103.

⁶ Said. *Orientalism*, 2016.

⁷ Ania Loomba. *Colonialism/postcolonialism*. London: Routledge, 1998, 63.

Vidare presenterar detta verk en allmän översikt kring forskningsläget gällande hur postkoloniala studier ska se ut samt genomföras.⁸

2.2 Metod

Detta arbete genomförs med hjälp av kvalitativa metoder där syftet för analysen är att komparera samt kontrastera innehållet i de huvudsakliga källmaterialen.⁹ Informationen som samlas in kommer att analyseras för att utröna vilken syn på Kina som presenteras utifrån olika vinklar för att sedan förstå detta genom vidare jämförelser med tidigare forskning samt grundliga historiska bakgrundsstudier.

Denna jämförelse med rena fakta om historiska aspekter som anses relevanta för frågeställningarna innebär en förhoppning om att genom en induktiv kvalitativ metod nå intersubjektiv prövbarhet om analysen genomförs korrekt. Detta baseras på att det finns två faktiska huvudsakliga källor som analysen söker sina svar i och som i sin tur förhoppningsvis innebär att en upprepade studie med liknande faktabaserade bakgrundsavsnitt hade nått liknande resultat.¹⁰

Arbetets tillvägagångssätt kommer bestå av att främst identifiera ett antal ord och begrepp som kan undersökas i källmaterialet som sedan kan leda till urvalet av relevanta sidor samt kapitel för vidare analys. Urvalet sker både innan samt under läsningen av källmaterialet då de första utvalda begreppen leder till identifierandet av fler sökord som kan användas under processen. Efter detta urval kommer sedan aspekter relevanta för frågeställningarna kompareras och kontrasteras mellan de olika texterna. Dessa aspekter utgår även från tankar i de bakgrundsavsnitt relaterade till genre samt landshistoria som presenteras senare, detta för att nå pålitliga samt valida resultat som sedan kan presenteras samt diskuteras i det avslutande resultatsavsnittet. Det är även viktigt att nämna att det källmaterial som används här är översatta versioner och inte originalversionerna av texterna. Detta innebär att det kan finnas vissa förändringar av innehållet som i detta fall inte kan identifieras till följd av språkbarriärer. Arbetet är därmed baserat på de översatta versionerna som källmaterial och inte originalverken; vilket förhoppningsvis inte innebär några större betydande skillnader.

---

⁸ Loomba. *Kolonialism/postkolonialism*, 1998.

⁹ Anders Florén, Henrik Ågren & Susanna Erlandsson. *Historiska undersökningar: Grunder i historisk teori, metod och framställningssätt*. Lund: Studentlitteratur AB, 2018, 58–59.

¹⁰ Florén, Ågren & Erlandsson. *Historiska undersökningar: Grunder i historisk teori, metod och framställningssätt*, 49–52.

För att utföra denna analys kommer en kombination utav två kvalitativa metoder att appliceras på processen och källmaterialet; textanalys samt komparativ metod, vilka presenteras nedan.

2.2.1 Textanalys

Till att börja med kommer en kvalitativ textanalys appliceras som metod i detta arbete; vilket blir relativt uppenbart då analysen behandlar just skrivna litterära texter och hur en specifik historisk relation används, den västerländska synen på 1500-talets Kina.¹¹

Väsentligt för textanalys i detta sammanhang är att ta upp kontext samt intertextualitet. De båda texterna som utgör källmaterialet för detta arbete behandlar samma kontext, menat olika aspekter av Kina som land. Detta involverar religion, samhällsstruktur, landsstyre och liknande; även om källmaterialet behandlar det på olika sätt med olika infallsvinklar, såsom att en är relativt fiktiv och en mer faktabaserad. Dessa material kan även tolkas som att tillhöra samma genregrupp; menat att de tillhör samma område av textnät med genren reseberättelser där det kommer att finnas samband; om än undermedvetet, då det är troligast att man tar inspiration från andra liknande texter när ett verk ska skrivas. Reseberättelser som genre kan komma att påverka resultaten och utvinnandet utav svar genom analysen, vilket kommer att diskuteras mer senare. Dessa två termer och källmaterialets plats inom områdena kan vara relevant att ha i åtanke under arbetets gång då det som sagt kan påverka vad som skrivs samt tas upp.¹²

Vidare kommer textanalys i detta fall användas genom att identifiera ord och begrepp som hör till frågeställningarna för att sedan analysera de kapitel, sidor och sammanhang som de framkommer i. Texten kommer därmed undersökas utifrån relevanta aspekter för ämnet för att utvinna vad den västerländska synen på Kina är i dessa berättelser; vilket blir textanalysens roll i arbetet.

2.2.2 Komparativ metod

Fortsättningsvis har arbetet användning av en komparativ metod. Grundläggande för analysen är att komparera och kontrastera källmaterialets innehåll mot varandra samt mot bakgrundsfakta och tidigare forskning; det är här den komparativa metoden träder in. *Komparativ metod – förståelse genom jämförelse* diskuterar komparativ metod i

---

¹¹ Maria Sjögren. Textanalys. I *Metod: Guide för historiska studier*, Martin Gustavsson och Yvonne Svanström (red.). Lund: Studentlitteratur AB, 2018, 69.

¹² Sjögren. Textanalys, 73–74.

relation till politik, men mönsterna och tankesätten kan i detta fall även föras över till den aktuella analysen.¹³ Boken beskriver bland annat hur en komparativ metod baseras på tanken om att det finns kontraster samt möjligheter till just komparation mellan två objekt, i detta fall två berättelser; men även hur dessa komparativa metoder syftar till att förstå samband djupare med bakomliggande faktorer.¹⁴ Detta korrelerar med tanken att de faktabaserade bakgrundsavsnitten som kommer att presenteras har ett syfte att stärka samt skapa en förståelse och förförståelse för innehåll och resultat. Vidare kan detta arbete ses som en förklarande studie då syftet är att koppla ihop varför innehållet i källmaterialet ser ut som det gör med hjälp av historiska fakta, det går alltså djupare än att enbart analysera vad som står utifrån frågeställningarna i materialet.¹⁵

Avslutningsvis används dessa två metoder tillsammans vid denna analys för att på ett förhoppningsvis gynnsamt sätt lyfta fram de eftersökta aspekterna som presenteras i frågeställningarna. Detta gör att de vidare inte kommer presenteras enskilt utan i stället som en grund till analysen och dess kommande resultat.

2.3 Källmaterial

Det huvudsakliga källmaterialet för detta arbete består av två reseberättelser: Fernão Mendes Pintos *Peregrinação de Fernão Mendes Pinto Aventuras extraordinárias dum português no Oriente* (*The voyages and adventures of Ferdinand Mendez Pinto, the Portuguese*) samt Juan González de Mendozas *Historia de las cosas más notables, ritos y costumbres del gran reyno de la China* (*The History of the Great and Mighty Kingdom of China and the Situation Thereof*, Volume 1, *The History of the Great and Mighty Kingdom of China and the Situation Thereof*, Volume 2) som hör till samma berättelse trots uppdelningen i två volymer som sker i den engelska översättningen.¹⁶ Framöver benämns källmaterialet med sina engelska titlar då det är de versioner som har använts vid analysen.

---

¹³ Thomas Denk. *Komparativ metod - förståelse genom jämförelse*. Lund: Studentlitteratur, 2002.

¹⁴ Denk. *Komparativ metod: förståelse genom jämförelse*, 7–8.

¹⁵ Denk. *Komparativ metod: förståelse genom jämförelse*, 12.

¹⁶ Fernão Mendes Pinto. (1891). *The voyages and adventures of Ferdinand Mendez Pinto, the Portuguese*. New York: Macmillan & Co. <https://archive.org/details/cu31924077183410/page/n11/mode/2up> [hämtad 2022-11-08]; Juan González de Mendoza. (1853). *The History of the Great and Mighty Kingdom of China and the Situation Thereof*, Volume 1. London: The Hakluyt Society. <https://archive.org/details/dli.granth.71175/page/n5/mode/2up> [hämtad 2022-11-08]; Juan González de Mendoza. (1853). *The History of the Great and Mighty Kingdom of China and the Situation Thereof*, Volume 2. London: The Hakluyt Society. <https://archive.org/details/historygreatand00staugoog/page/n6/mode/2up> [hämtad 2022-11-08].

2.3.1 Pinto

Fernão Mendes Pinto (1509-1583) var en portugisisk upptäcktsresande samt författare som skrev en utav reseberättelserna som används vid denna analys.¹⁷ Originalen publicerades 1614 efter hans resor, dock har det sedan dess kommit översättningar såsom materialet som främst används här, vilket publicerades 1891 i översättning till engelska av Henry Cogan.¹⁸ Efter denna översättning tillkom en ny utgåva i översättning av Rebecca D. Catz 1989 som är en någorlunda mer lättläst engelsk översättning än den tidigare.¹⁹ Denna analys använder sig som sagt främst utav Cogans översättning till följd av tillgängligheten till denna text online, men för navigering i texten samt för att kontrollera informationen som presenteras har även Catz version använts.

Texten handlar över lag om Pintos resor i Asien som enligt honom pågick under ett flertal år där han var med om många väldigt händelserika upplevelser såsom att bli fängslad samt förslavad upprepade gånger i olika asiatiska länder, vilket han detaljerat återberättar under materialets gång.²⁰ Materialet är tryckt vilket underlättar vid analys; även om det krävs noggrannhet och mycket tid för att navigera samt tolka textens innehåll till följd av äldre språkanvändning.

Vid diskussion kring originalversionen av materialet och dess äkthet finns det rum för diskussion. Beskrivningarna av omgivningarna i materialet finns det inte större orsak att tvivla på då Pinto har sett många delar av Asien; det är främst när det kommer till berättelserna om hans olika tider och upplevelser som fånge samt slav som äktheten kan komma att ifrågasättas. Ser man detta som en reseberättelse som förmedlar underhållning med inslag av riktiga reseupplevelser är detta inte något större problem, men ser man det som en faktaenlig källa blir det mindre trovärdigt och det är även här den källkritiska aspekten kommer in. I förordet till Cogans översättning av verket beskriver han hur Pinto har skrivit ner sina minnen av berättelserna med utsmyckningar och fantasier men att det med tydlighet finns sanningsenliga element i texten som kommer från hans egna upplevelser. Med detta i åtanke skapas möjligheter för en intressant undersökning kring Kinabilden utifrån olika vinklingar och perspektiv.²¹

---

¹⁷ *Britannica*. Fernão Mendes Pinto, [2022]. <https://www.britannica.com/biography/Fernao-Mendes-Pinto> [hämtad 2022-11-15].

¹⁸ Pinto. *The voyages and adventures of Ferdinand Mendez Pinto, the Portuguese*, 1891.

¹⁹ Fernão Mendes Pinto. *The travels of Mendes Pinto*. Chicago: University of Chicago Press, 1989.

²⁰ Pinto. *The voyages and adventures of Ferdinand Mendez Pinto, the Portuguese*, 1891.

²¹ Pinto. *The voyages and adventures of Ferdinand Mendez Pinto, the Portuguese*, 1891.

2.3.2 Mendoza

Juan González de Mendoza var en spansk biskop samt författare vars originalverk skrevs 1585 och sedan översattes till engelska av The Haklyut Society i två volymer 1853, vilka är de som används vid denna analysstudie.²²

I detta verk skriver Mendoza en reseberättelse där han detaljerat beskriver olika ämnen som han analyserar om Kina såsom samhällseliga aspekter med storlek, infrastruktur och människorna, religiösa aspekter med fokus på bland annat gudar, reinkarnation, tempel och kritik mot utövandet av religionen, samt om olika kejsare, krig, lagar samt styre och liknande. I stället för att som Pinto skriva denna reseberättelse som just en berättelse eller en saga ligger fokus på sakliga beskrivningar och återberättelser av vad som setts och upplevts; kort sagt ett verk med fokus på att förmedla fakta samt förståelse kring landet och en västerländsk upplevelse av vad landet innefattar.²³ Värt att nämna är dock att det inte går bevisa med andra källor att Mendoza genomförde en faktisk resa till Kina, dock har inte detta någon påverkan på användandet av textens innehåll för denna studie.

När det kommer till äkthet finns det inga större orsaker till tvivel. Texten baseras på upplevelser i kombination med författarens egen efterforskning. Huruvida den forskningen i sig är trovärdig är svårt att utläsa, men så länge det tas i åtanke att reseberättelser ofta är skrivna utifrån en persons tankar och informationen används i kombination med historisk källkritisk bakgrundsfakta bör innehållet kunna användas på ett pålitligt sätt.

Avslutningsvis har dessa två källmaterial valts ut i samband med varandra, vilket diskuteras vidare i avgränsningar, då de tillhör två väldigt olika genrer av reseberättelser som kan komplettera varandra samt skapa intressanta grunder för jämförelser tillsammans med bakgrundsinformation som kan fylla ut där det saknas användbar information. Syftet med valet av dessa två material är att kunna tillföra ny information på ett annorlunda sätt genom att använda både fiktiva och faktabaserade inslag. Det finns en begränsad mängd publicerad forskning som behandlar den västerländska synen på Kina inom 1500-talsmaterial, än mindre komparativt, vilket innebär att valet av dessa

---

²² Donald F. Lach. *Asia in the Making of Europe, Volume I: The Century of Discovery, Book 2*. Chicago: University of Chicago Press, 1994, 498. <https://ebookcentral.proquest.com/lib/linne-ebooks/reader.action?docID=488104> [hämtad 2022-11-08].

²³ Mendoza. *The History of the Great and Mighty Kingdom of China and the Situation Thereof, Volume 1 & 2*, 1853.

litterära verk kan utveckla den tidigare information som finns inom forskningsläget för området.

3 Avgränsningar och forskningsläge

3.1 Avgränsningar

Till följd av den omfattande forskning som finns kring ämnet reseberättelser samt västerländsk syn på Kina har det krävts en del avgränsningar för att göra denna analys genomförbar. Till att börja med har två reseberättelser valts ut som huvudsakligt källmaterial, vilka presenterades tidigare. Valet av avgränsning till just dessa två texter beror på att de är representanter för två olika genrer; en med underliggande fokus på underhållning och en för information, vilket gör det intressant att jämföra och kontrastera mot de faktabaserade bakgrundsavsnitten som kommer att presenteras. Ytterligare en faktor till varför valet avgränsades till dessa två texter är tillgängligheten; de fanns att tillgå digitalt vilket underlättade då man kunde återgå till innehållet kontinuerligt.

Vidare har innehållet i källmaterialet avgränsats. De ovan nämnda litterära verken har relativt mycket stoff och är väldigt långa. Allt stoff som funnits att tillgå har inte heller varit relevant för de valda frågeställningarna vilket har lett till att det krävts en viss sällning vid läsandet av texterna. För att uppnå en effektiv men fortfarande grundlig läsning av innehållet i förhållande till frågeställningarna har sökning på relevanta ord och begrepp skett; vilket blev en möjlighet just då texterna fanns att tillgå digitalt. Utifrån detta kunde sedan kapitel och sidor med önskad information identifieras och sedan analyseras.

Vidare har det även skett avgränsningar när det kommer till bakgrund. Det kommer att presenteras ett antal kortare bakgrundsavsnitt som behandlar reseberättelser, religion i västvärlden på 1500-talet, Kina på 1500-talet samt generell västerländsk syn på Kina. Dessa rubriker har valts ut då ämnena troligtvis har en betydelse för vidare förståelse av källmaterialet samt analysresultaten. Dock finns det en stor vidd av annan bakgrund som har fått väljas bort till följd av tids- och platsbegränsning. Det som främst har fått väljas bort är den långa historien som finns dokumenterad om både Kina och västvärlden före 1500-talet. All denna historia har spelat en stor roll i hur världen har utvecklats samt hur religion och kultur har format de olika länderna. Detta innefattar även konflikter som har lett till varför vissa relationer ser ut som de gör mellan olika

länder och världsdelar. Detta är såklart väldigt viktiga aspekter och de hade med fördel kunnat inkorporeras om det hade funnits större utrymme och mer tid.

Slutligen bör det lyftas att det finns både fördelar och nackdelar med ovan nämnda avgränsningar, särskilt när det kommer till bakgrundsområdet. Som tidigare nämnts har Kinas och västerlandets långa historia en central roll i utvecklingen vilket skapar en negativ aspekt kring avgränsningen till att enbart hålla sig runt 1500-talets tidsperiod, detta då många faktorer av landets långa historia som utesluts kan ha signifikant betydelse för förståelse utav materialet och vad både författarna samt det kinesiska folket säger i reseberättelserna. Dock skapar det även en fördel då det blir lättare att göra en djupdykning i materialet i stället för att fokusera på den omfattande historien som hade varit mer fruktbar vid ett längre arbete. Detta gäller även vid avgränsning av källmaterialet. Vid en längre efterforskning hade förmodligen flertalet andra litterära verk kunnat identifieras och sedan stärka samt bredda ut analysens innehåll, men för den tid och det utrymme som finns att tillgå vid detta tillfälle har två blivit utvalda för att göra det möjligt att avsluta arbetet vid önskad tid och med önskad utkomst.

Avslutningsvis kan även valet av behandlingen av källmaterialet diskuteras. Materialet har inte analyserats ord för ord på varje sida, utan har behandlats genom sökning av relevanta termer, begrepp och liknande för att identifiera användbara kapitel och sidor. Detta kan ses som en stor nackdel då en mer omfattande bild hade kunnat skapas genom att sätta sig in i materialet som helhet, men än en gång har avgränsningarna gjorts för att det relevanta ska få den rättvisa som det behöver för att platsa i analysammanshanget och sedan skapa intressanta diskussioner som relaterar till frågeställningarna och syftet.

3.2 Forskningsläge

Det finns ett antal tidigare verk samt avhandlingar att tillgå när det kommer till relaterade ämnen för detta arbete såsom reseberättelser samt den världsliga synen på Kina; om än i en annan rumslig period. Följande avsnitt behandlar kortfattat en del av den omfattande tidigare forskningen som innehåller bland annat västerländsk syn på Kina samt reseberättelser.

The Chan's Great Continent: China in Western Minds skriven av Jonathan D. Spence behandlar på ett mycket brett sätt den västerländska synen på Kina. Boken beskriver inte enbart denna syn utan har ett stort antal andra perspektiv som diskuteras

såsom religion, kvinnor samt upptäcktsresor. Sammanfattande kan det alltså sägas att denna text sätter ord på den generella västerländska synen på Kina utifrån ett antal olika vinklar; vilket är en inspiration till hur denna kommande studie kommer att genomföras.²⁴

Vidare finns det även en del litteratur som behandlar reseberättelser, som är ett undertema för detta arbete, såsom Peter C. Mancalls *Travel narratives from the age of discovery: an anthology* som involverar ett kapitel om reseberättelser i Asien. Här presenteras kort sagt vad en reseberättelse är samt representationer av dessa runt om i världen såsom i Asien, Afrika och Europa. Detta arbete kommer ligga till grund för bakgrundsavsnittet som presenteras senare kring reseberättelser för att få en förståelse av hur det kan påverka utkomsten av analysen.²⁵

Donald F. Lach presenterar i *Asia in the Making of Europe, Volume I: The Century of Discovery, Book 2* en något annorlunda aspekt än vad som tidigare presenterats; nämligen Asiens påverkan på västerländsk kultur. Denna bok handlar om relationen mellan Asien och västerlandet vilket i viss mån kan relatera till den postkoloniala teorin om maktförhållanden med fokus på hur västvärlden har erhållit dessa kulturella aspekter för att sedan implementera det i sin egen kultur. Den presenterar någorlunda västvärldens syn på Asien genom att diskutera vad de väljer att anamma samt vad som presenteras om världsdelen och därmed ses som väsentligt samt viktigt för västerlänningarna.²⁶

Bilder av Mittens rike: Kontinuitet och förändring i svenska resenärers Kinaskildringar 1749–1912 av Kenneth Nyberg är ett omfattande verk som behandlar den svenska bilden av Kina i reseberättelser. Han diskuterar mycket kring själva mötet med Kina och vad de svenska upptäcktsfararna anmärker och fokuserar på vid detta möte. Dessa aspekter korrelerar väl med arbetsgången för denna analys samt med vad som önskas uppnås med undersökningen utifrån frågeställningar; dock med ett annat utgångsperspektiv i form av Sverige som mittpunkt.²⁷

Åke Holmbergs *Världen bortom västerlandet: Svensk syn på fjärran länder och folk från 1700-talet till första världskriget* är en monografi i två band som presenterar omfattande information om västerländsk syn på omvärlden uppdelat i tidsperioder samt

---

²⁴ Jonathan D. Spence. *The Chan's Great Continent: China in Western Minds*. New York: Norton, 1998.

²⁵ Peter C. Mancall. *Travel narratives from the age of discovery: an anthology*, (red.). New York: Oxford University Press, 2006.

²⁶ Lach. *Asia in the Making of Europe, Volume I: The Century of Discovery, Book 2*, 1994.

²⁷ Kenneth Nyberg. *Bilder av Mittens rike: Kontinuitet och förändring i svenska resenärers Kinaskildringar 1749–1912*. Göteborg: Göteborgs universitet, 2001.

efter olika världsområden och händelser. Holmberg har avgränsat sin forskning till att börja på 1700-talet, vilket innebär att den tar plats betydligt senare än vad reseberättelserna i denna analys behandlar, men den består av en liknande struktur. Avhandlingen har ett liknande övergripande syfte; att undersöka ett västerländskt perspektiv på det främmande i världen, men med ett något snävare fokus där avgränsningar har skett till undersökning av specifikt svenska perspektiv.²⁸

Avslutningsvis förmedlar Colin Mackerras *Western Images of China* en överblick av hur maktförhållanden har påverkat den västerländska synen på Kina. Främst lyfter han hur Kina har både beundrats samt fruktats av västvärlden genom tiderna. Mackerras förmedlar som tidigare nämnts en överblick av ämnet som tas upp i detta arbete. Maktförhållanden står i fokus vilket relaterar till den postkoloniala teorin i kombination med hur dessa maktförhållanden har uppstått och varför, vilket är vad frågeställningarna söker att utvinna av denna analys om än på en mer småskalig nivå.²⁹

Sammanfattningsvis kan det därmed utläsas att det finns en hel del tidigare forskning som på ett eller annat sätt korrelerar med vad detta arbete syftar till att undersöka samt analysera. Dock finns det ett glapp i forskningen, särskilt med en specifikt postkolonial teoretisk utgångspunkt och vinkling, som detta arbete behandlar, vilket förhoppningsvis kan leda till en breddning utav området västerländsk syn på Kina inom olika tidsperioder.

4 Bakgrund

4.1 Reseberättelser

Källmaterialet för detta arbete är långt ifrån de första reseberättelserna som går att hitta. Genom alla tider har människor runt om i världen, inte enbart västvärlden, haft en nyfikenhet för att undersöka och upptäcka vad som finns på de ställen man aldrig sett. Sedan de första upptäcktsresorna har vad människorna sett och upplevt skrivits ner för hand och senare i en mer teknisk och utvecklad form med uppkomsten av boktryckeri.³⁰ Kort sagt är detta vad reseberättelser är, nedteckningar av människor som

---

²⁸ Åke Holmberg. *Världen bortom västerlandet: Svensk syn på fjärran länder och folk från 1700-talet till första världskriget*. Diss., Göteborgs Universitet, 1988.

²⁹ Colin Mackerras. *Western images of China*. (red.). Hong Kong: Oxford University Press, 1999.

³⁰ Peter C. Mancall. *Travel narratives from the age of discovery: an anthology*, (red.). New York: Oxford University Press, 2006, 4.

rest till ett främmande land och dokumenterat händelsen. Dock ligger det, om så omedvetet, mer bakom dessa texter.

Även om upplevelserna skrevs ner för just dokumentation, så fanns det även ett stort samspel med folket i hemlandet då det var få som hade möjligheten att delta i dessa resor. För att kunna porträttera och berätta vad som fanns i resten av världen för de som blev kvar hemma krävdes det därmed en detaljerad beskrivning som vidare kunde spridas via både skriftlig och muntlig väg; reseberättelser.³¹

Vänder man sig vidare till västvärldens upptäcktsresor finns det vissa andra aspekter att ha i åtanke. Det kan exempelvis argumenteras för att dessa resor och dokumentationer för västvärlden blev ett hjälpmedel för att identifiera sig med överlägsenheten och rätten som de såg sig ha att ta över andra delar av världen just till följd av den världsliga dominansen. Att upptäcktsresare lyckats ta sig till andra delar av världen kan ha setts som en vinst i deras expansion och övertagande och genom att förmedla upplevelsen tillbaka till resten av västvärlden genom dokumentation inkluderades de i denna känsla av lycka över deras egennämnda ständigt ökande världsdominans.³² Detta kan i sin tur ha arbetat förstärkande för nationalismen och tanken om den gudomliga rättigheten att ta över.

Det är viktigt att ha dessa aspekter i åtanke då det kan påverka vad som skrevs ner i reseberättelserna. Att visa på hemlandets överlägsenhet kan ha varit viktigare än att sakligt rapportera vad som setts och upplevts. Att det gick till så här är inget som har bevisats vetenskapligt, utan enbart en tanke och spekulation baserat på denna tidigare forskning som presenterats.

4.2 Västvärlden på 1500-talet

1500-talet var tiden för renässansen runt om i Europa som fokuserade på pånyttfödelse samt konst och kultur. Med denna renässans uppkom även humanismen som kristna européer tog till sig med förhoppning om att med detta tankesätt kunna reformera sina liv och levnadssätt. Tillsammans med en utvecklad boktryckarkonst kom dessa nya tankar att få vid spridning.³³

---

³¹ Mancall. *Travel narratives from the age of discovery: an anthology*, 3.

³² Mary Louise Pratt. *Imperial Eyes: Travel Writing and Transculturation*, 2 uppl. New York: Routledge, 2008, 3.

³³ Merry E. Wiesner-Hanks, Patricia Buckley Ebrey, Roger B. Beck, Jerry Dávila, Clare Haru Crowston & John P. McKay. *A History of World Societies*. Eleventh edition, value edition Boston, MA: Bedford / St. Martins, Macmillan Learning, 2018, 924.

Parallellt skedde den protestantiska reformationen i Europa med Martin Luther och hans 95 teser i spetsen som innebar en splittring av den västerländska kristna kyrkan till följd av ett publikt missnöje, bland annat mot att prästerna bröt religiösa regler. Luthers följare kom att kalla sig protestanter och man förespråkade att Bibeln skulle följas till punkt och pricka, likt en tidigare kristen kyrka. Den kyrkliga makten minskades därmed bland de reformerade länderna då man i stället ställdes under statens styre.³⁴

Denna reformation kom att mötas med en motreformation, den katolska reformationen. Motreformationen kom att förändra katolicismen på ett antal sätt, bland annat genom nya religiösa ordnar som skulle utbilda de kyrkligt anställda med syfte att höja den moraliska och intellektuella statusen. Ursulinerna arbetade för att inympa kristendom i kvinnor i ett förebyggande syfte och jesuiterna arbetade för att sprida katolsk tro runt om i världen genom bland annat missionärsarbete. Dessa olika reformationer och religiösa motsättningar kom att leda till stora oroligheter och våldsamma konflikter mellan de olika grupperna.³⁵

Författarna till källmaterialet i detta arbete kommer från två länder där den katolska motreformationen genomfördes och där missionsarbete för spridningen av den kristna religionen var en viktig del av den kyrkliga reformationen. Detta kan ha påverkat deras syn på den västerländska överlägsenheten samt religiösa rättigheten baserat på sina hemomgivning, inte minst då de båda länderna redan hade ett visst övertag i Asien då Portugal kontrollerade bland annat Goa, Malacka och Kryddöarna samt att Spanien härskade över Filippinerna.³⁶

4.3 Kina på 1500-talet

1500-talets Kina innebar ett styre i form av Mingdynastin 1368–1644 som tog över efter att mongolerna suttit vid makten. Mingdynastin innebar en stor utveckling samt återuppbyggnad av stadskulturen, bland annat blev Beijing den officiella huvudstaden med höga omfamnande murar och byggnader i andra byggnader, såsom den förbjudna staden.³⁷

---

³⁴ Wiesner-Hanks et.al. *A History of World Societies*, 942-946.

³⁵ Wiesner-Hanks et.al. *A History of World Societies*, 958-961.

³⁶ Terry A. Morris. *Europe and England in the Sixteenth Century*. London: Taylor & Francis Group, 1998, 85-101. <https://ebookcentral.proquest.com/lib/linne-ebooks/reader.action?docID=169095>. [hämtad 2022-12-05].

³⁷ Julia Lovell. *Den stora muren: Kinas historia under 3000 år*. London: Atlantic Books Ltd, 2006, 167.

Denna utveckling av stadskulturen innebar även en spridning utav stadsbildande vilket ledde till en ökning i form av etablerade städer där man arbetade med bland annat produktion av silke, bomull och olika typer av byteshandel, exempelvis med silver. Med ökad boktryckarkonst blev även läsning och berättelseskivning en stor del av det dagliga samhället.³⁸

Mingdynastins nedgång började mot slutet av 1500-talet till följd av militära samt politiska problem i kombination med naturkatastrofer såsom den lilla istiden som påverkade risproduktionen och all annan skörd negativt vilket försökte lösas med högre skatter. Byteshandeln med silver som användes som valuta under Mingdynastin sjönk vilket ledde till en ekonomisk kris.³⁹ Denna nedgång skedde dock senare i tid än när reseberättelserna som utgör detta arbetes källmaterial skrevs.

Avslutningsvis kan det vara fördelaktigt att kort nämna de religiösa sederna som rådde under 1500-talets Kina. Under Mingdynastin fokuserades det mycket på bevarandet av traditionella seder och bruk samt att familjen sattes först. Dessa tankar är synonyma med konfucianismens lära om relationer mellan bland annat förälder och barn samt hustru och man som grunder till religiös lära. Konfucianismen förespråkade även att uppnå gentlemannaskap där man strävade efter att vara medmänsklig och se till andra före sitt eget.⁴⁰ Dock var inte konfucianismen fristående utan var en del av Kinas tre läror tillsammans med buddhismen och taoismen där konfucianismen var den mer ideologiska samt den som västerlänningar såg på med mest beundran ihop med tankarna om tillbakagången till antika ideal.⁴¹

4.4 Västerländsk syn på Kina

Västvärlden har alltid haft ett stort intresse för Kina, det stora landet som genom tiderna har dragit till sig uppmärksamhet och nyfikenhet i skiftande nivåer.⁴² Redan på 1200-talet när Marco Polo höll till i Kina presenterade han en bild av landet med fokus på envælde och dess enorma landsskala med välutvecklade städer, dock benämner han även att den kinesiska han-befolkningen var föga krigiska, vilket möjligtvis kan återkopplas till avsnittet om reseberättelser där det diskuteras hur västvärlden försöker

---

³⁸ Luther Carrington Goodrich. *Kinas historia*. Stockholm: Natur och kultur, 1961, 200–201.

³⁹ Wiesner-Hanks et.al. *A History of World Societies*, 1313.

⁴⁰ Wiesner-Hanks et.al. *A History of World Societies*, 296.

⁴¹ Julia Ching. *The religious thought of Chu Hsi*. New York: Oxford University Press, 2000.

⁴² Jonathan D. Spence. *The Chan's Great Continent: China in Western Minds*. New York: Norton, 1998, xi.

hävda sin överlägsna status.⁴³ Vidare kan det även tas upp hur Kina, redan innan det besöktes och upptäcktes av västvärlden samt innan dess regelbundna kontakt med västerlandet efter 1513 års portugisiska upptäcktsresor, talades om som någorlunda ogripbart; en folkgrupp långt i väg som lyckades med vad de själva inte kunde uppnå, bland annat produktion av silke och porslin.⁴⁴

Fortsättningsvis uppmärksammas främst storleken på landet samt folkmängden när det kommer till den generella västerländska synen på Kina, men även tidigare nämnda produktionssätt är väl diskuterat såsom jordbruket.⁴⁵ Ytterligare något som västerlänningar fäst sin uppmärksamhet vid är hur det kinesiska folket är rättfärdigt; lagarna är rättvisa, folket döms rättvist vid brott och styret av landet sker på ett rättvist sätt.⁴⁶

Varför detta är vad som läggs fokus på kan diskuteras, möjligtvis handlar denna västerländska bild om Kina mycket om utmanandet av deras egna möjligheter för att identifiera huruvida landet hotade deras expansion genom att vara mer utvecklade inom bland annat produktionssätt som möjliggör expansion. Att västerlänningarna uppmärksammar folket och styret som rättvist kan bland annat ha att göra med att Kina inte sågs som ett hot vilket bland annat det Osmanska riket och den muslimska världen gjorde.⁴⁷ Då landet inte sågs som ett aktivt hot mot deras egen del av världen, kunde möjligtvis dess styre och folket beskrivas enligt hur de faktiskt sågs utan att det skulle kunna komma att påverka hemländerna; då det för dem inte fanns något utmanande mellan de två gällande aktörerna.

Värt att belysa är att själva rasbegreppet och rasism inte var ideologiserat på denna tid. Man såg inte på främmande människor som av en annan typ av ursprung utan mer som annorlunda än en själv. Det hade inte heller hunnit uppkomma några tankar kring att kineser skulle vara gula eller liknande kommentarer som vuxit fram med tiden, vilket kan ligga till grund för avsaknaden av dessa rasrelaterade tankar som förväntas finnas med vid nutida läsning.⁴⁸ Detta är en ytterst generaliserande bild, men sammanfattningsvis kan det utvinnas att den västerländska synen på Kina genom tiderna har bestått av en viss skräckblandad förtjusning.

---

⁴³ Spence. *The Chan's Great Continent: China in Western Minds*, 2-3.

⁴⁴ Lach. *Asia in the Making of Europe, Volume I: The Century of Discovery, Book 2*, 730.

⁴⁵ Mackerras. *Western images of China*, 22-23.

⁴⁶ Mackerras. *Western images of China*, 22-23.

⁴⁷ Frederick Quinn. *The sum of all heresies: the image of Islam in Western thought*. New York: Oxford University Press, 2008, 25–26.

⁴⁸ George M. Fredrickson. *Rasism: en historisk översikt*. Lund: Historiska media, 2003.

5 Analys

5.1 Likheter och skillnader gentemot hemlandet

Att identifiera likheter och skillnader gentemot hemlandet som presenteras i reseberättelserna är inget som sker i direkt klarhet, då det inte presenteras som just likheter och skillnader utan mer är något som behöver analyseras för att framställas. Nedan följer ett antal av många likheter och skillnader gentemot respektive hemland som reseberättelserna förmedlar.

5.1.1 Pinto

I Pintos berättelse *The voyages and adventures of Ferdinand Mendez Pinto, the Portuguese* är aspekter såsom infrastruktur, utveckling, kultur samt religion välbehandlade genom beskrivningar och observationer. Inom dessa ämnen identifieras både likheter och skillnader, även om han inte skriver ut det ordagrant i sin text.⁴⁹

Pinto beskriver upprepade gånger hur Kina är ett vackert samt välutvecklat land med inriktning på stadsarkitekturen. Han beskriver hur det har satts upp stora valv och portar tillsammans med höga murar av stål. Det läggs ett stort fokus på att presentera att stadens säkerhet är välutvecklad, och i detta fall benämns det även att de stora portar som diskuteras liknar de som finns i hemlandet men senare beskrivs som sämre: "At the entrance into every principal street, there are arches and great gates, which for each mans security are shut every night [---]". Kina jämförs på flera plan med det västerländska hemlandet, även i form av skillnader när det kommer till produktion och råvaror likt att det finns ett överflöde av bland annat frukt samt att det produceras silke som det handlas med inom landet.⁵⁰

Det kan diskuteras att det fokuseras på Kinas nivå av utveckling berodde på både rädsla och nyfikenhet. Som tidigare diskuterats var dessa reseberättelser bland de första som skrevs, vilket innebär att Pinto inte tidigare haft någon omfattande information om hur landet såg ut innan han kom dit. Vidare kan de detaljerade beskrivningarna av infrastrukturen och säkerheten ses som gynnsamma faktorer för hemlandet vid ett framtida försök till övertag då Kina var relativt orört till följd av att ingen lyckats med det tidigare, vilket möjligtvis hade kunnat underlättas med denna typ av information. Avslutningsvis kan anledningarna till detta omfattande fokus på säkerhet och infrastruktur bero på att det finns igenkänningsfaktorer till västerlandet. Pinto beskriver

---

⁴⁹ Pinto. *The voyages and adventures of Ferdinand Mendez Pinto, the Portuguese*, 1891.

⁵⁰ Pinto. *The voyages and adventures of Ferdinand Mendez Pinto, the Portuguese*, 182-183.

att “[---] there are also twelve forts or citadels, like unto ours, with bulwarks and very high towers, but without any ordnance at all”⁵¹, vilket visar på att där finns aspekter som han kopplar till vad han är van vid hemma, i detta fall stora byggnader i utvecklad form om än sämre än det han vanligtvis känner till, samt att det inte fanns något artilleri vilket han som västerlänning hade förväntat sig med hemlandets militära centrala roll.

Här kan även identifieras ett antal skillnader gentemot hemlandet, bland annat som den tidigare nämnda produktionen av silke och överflödet av frukt, som verkar förvåna Pinto till den nivå att han menar att Kina inte förtjänar det överflöde de har fått av guden, eftersom de inte uppskattar det utan i stället begår upprepade synder utan konsekvenser.

Verily, so often as I represent unto my self those great things which I have seen in this China, I am on the one side amazed to think how liberally it hath pleased God to heap upon this people the goods of the earth; and on the other side I am exceedingly grieved to consider how ungrateful! they are in acknowledging such extraordinary favours; for they commit amongst themselves an infinite of most enormous sins, wherewithal they incessantly offend the Divine Goodness.⁵²

Själva landet beskrivs även som så pass vackert att han menar att ingen skulle tro honom om man inte ser det.⁵³ Detta hade kunnat ses som både en likhet och en skillnad gentemot hemlandet då vi tidigare kommit fram till hur västerlandet redan på denna tid såg sig som överlägset på flertalet sätt, vilket Pinto själv upprepar genom att beskriva för en annan resenär att “[---] Portugal was far richer and of a larger extent, then the whole empire of China [---]”⁵⁴. Han sätter alltså Kina i en position som ett välutvecklat land, men han argumenterar mot det genom att kontra med hur Portugal, hemlandet, fortfarande är mer utvecklat, fortsättningsvis senare i berättelsen även genom att hävda att hemlandet är om än vackrare, större och mer gynnsamt än det fantastiska Kina han beskriver.⁵⁵ I det tidigare bakgrundsavsnittet om reseberättelser diskuterades det hur västerländska upptäcktsresande ofta ville framställa att hemlandet fortfarande var överlägset efter resorna, vilket detta kan ses som ett primärt exempel på.

Fortsättningsvis kan religion och kultur lyftas, då religionen är en tydlig skillnad mellan västerlandet och Kina. Pinto beskriver bland annat hur det finns ritualer för att gå in i tempel för att hedra Gud, om än inte samma Gud som han själv trodde på, som

---

⁵¹ Pinto. *The voyages and adventures of Ferdinand Mendez Pinto, the Portuguese*, 183.

⁵² Pinto. *The voyages and adventures of Ferdinand Mendez Pinto, the Portuguese*, 208.

⁵³ Pinto. *The voyages and adventures of Ferdinand Mendez Pinto, the Portuguese*, 182-183.

⁵⁴ Pinto. *The voyages and adventures of Ferdinand Mendez Pinto, the Portuguese*, 262.

⁵⁵ Pinto. *The voyages and adventures of Ferdinand Mendez Pinto, the Portuguese*, 262.

han hade fått lära sig: ”Before we past any farther, after we had gone ten or eleven steps in the room, we made our complement by kissing of the ground three several times, and performing other ceremonies, which the Truchmen taught us”.⁵⁶ Dessa processer samt hedrandet är något som han ser upp till, kanske för att den tidigare beskrivna reformationen i hemlandet innebar en ökad tro till Gud som skulle bevaras och som därmed sågs som en likhet till Portugal, alternativt att det respekterades att Kina var troende även om det skedde på ett annorlunda sätt.

Här kan det även vara värt att nämna hur det konfucianska stadsstyret är något som Pinto glorifierar. Han beskriver till exempel hur lagarna, styret samt tankarna om att se till hela landet skapar de perfekta förutsättningarna som man bör sträva efter: “[---] as for that which concerns its extent, its government, the laws of the countrey, and the admirable manner of providing for the good of the whole state [---]”.⁵⁷ I väst innebar reformationen ett återgående till gamla religiösa tankar och ideal, vilket han kan ha sett likheter till i det konfucianska styret och därmed beundrat. Även renässansens starka intresse för klassiska kulturella ideal och filosofier kan ha haft en påverkan på synen.

5.1.2 Mendoza

Likt Pinto belyser Mendoza i *The History of the Great and Mighty Kingdom of China and the Situation Thereof* främst tydliga likheter och skillnader i form av produktion samt religion, men på ett mer sakligt sätt genom ren dokumentation.⁵⁸

Mendoza beskriver hur Kina har alla typer av råvaror i form av örter och frukt som Spanien har, hemlandet, men betydligt många fler sorter som han själv inte har namn på ännu då de skiljer sig från allt han tidigare sett.

This country doth yeeld all kind of herbs, as doth Spaine, and of many kindes mo: also all manner of fruites, like as in Spaine, with diuers other sorts, the names whereof are not yet knowne, for that they do differ very much from ours; but yet the one and the other are of a marueilous excellent tast, as they doo say. They haue three sorts of orenge, the one verie sweete, which doth excede sugar in their sweetnesse; the other sort not so sweet as the first: the third sort are somewhat sower, but verie delightful in the tast.⁵⁹

---

⁵⁶ Pinto. *The voyages and adventures of Ferdinand Mendez Pinto, the Portuguese*, 250.

⁵⁷ Pinto. *The voyages and adventures of Ferdinand Mendez Pinto, the Portuguese*, 222.

⁵⁸ Mendoza. *The History of the Great and Mighty Kingdom of China and the Situation Thereof*, Volume 1 & 2, 1853.

⁵⁹ Mendoza. *The History of the Great and Mighty Kingdom of China and the Situation Thereof*, Volume 1, 14.

Här skapas alltså både en likhet och skillnad gentemot hemlandet, likhet i form av att det finns igenkänning av råvarorna men skillnad i att det finns så pass mycket mer nytt som Mendoza själv aldrig sett, vilket till stor del kan bero på skillnad i klimat och landskap. Han fortsätter även med att beskriva hur Kina har allt som man behöver för att ta hand om ett folk utan risk för brist på medel för detta i det stora landet, vilket han menar kan leda till att folket ser sig som boende i världens mest bördiga land:

And that the first that did discover and inhabite that kingdome were not deceiued, for that they founde all things necessarie vnto the preseruing of the life of man, and that in abundance: for the which, with iust reason, the inhabitants may thinke themselues to possesse the best and fertilest kingdome in all the whole world.⁶⁰

Lyftandet av denna aspekt kan vara ett försök till att förklara att Kina skiljer sig från västvärlden då de inte har något behov av import, därmed att de är självförsörjande och i sin tur svärpåverkade av andra missionärer. Dock kan det även ses som att det lyfts en likhet till att landet är välutvecklat nog för att kunna tas an av spridningen av kristendomen som reformationen i många fall innebar, alltså en parallell och likhet till hemlandet.

Det kan utifrån detta utläsas att Mendoza inte ser Kinas bördighet som ett hot som Pinto kan tolkas göra, utan mer som en beundransvärd aspekt av att det finns mer än vad hemlandet har att erbjuda. Återigen sker det mest en ren dokumentation med ett antal klara paralleller kring likheter och skillnader gentemot hemlandets egen produktion, utan några egentliga bakomliggande värderingar.

Vidare beskriver Mendoza sakligt kinesernas tro om hur de dyrkar en Gud som är allsmäktig över både det konkreta samt det abstrakta, men som inte har en fysisk kropp utan ter sig som enbart en själ: "They say that this gouernour was not begotten, but is eternal, and hath no body, but is a spirit".⁶¹ Som tidigare presenterat hade religion och tro en ytterst väsentlig roll i de västerländska vardagslivet under denna tid i form av reformationen och motreformationen. Ytterligare en gång kan en likhet dras mellan vikten av den kinesiska tron samt den västerländska tron som båda var centrala under denna tid och därmed beskrivs på ett så pass förståeligt och sakligt sätt som det gör i Mendozas text. Återigen kan beskrivningen av religionen återkopplas till att denna

---

⁶⁰ Mendoza. *The History of the Great and Mighty Kingdom of China and the Situation Thereof*, Volume 1, 18.

⁶¹ Mendoza. *The History of the Great and Mighty Kingdom of China and the Situation Thereof*, Volume 1, 39-40.

likhet kan vara gynnsam för det kristna missionsarbetet då Kina hade kunnat bli mer påverkingsbara genom att känna samhörighet med missionärernas syfte.

5.2 Synen på människorna

Vidare kan det lyftas att det självfallet inte bara är själva landet Kina som är nytt och intresseväckande för de västerländska upptäcktsresarna. Invånarna som de träffar på för första gången har inte bara ett annorlunda utseende, utan har även som tidigare nämnts en annan tro samt andra värderingar. Fortsättningsvis kommer det diskuteras hur synen på människorna i Kina presenteras i reseberättelserna.

5.2.1 Pinto

Återkommande i Pintos berättelse när det kommer till synen på människorna i Kina är att han upprepade gånger beskriver den kinesiska befolkningen som främst vänlig och fysiskt vacker. Redan i introduktionen berättas det om hur Pinto beskrev hur Kinas invånare var "[---] extraordinary and wonderful, and even that looked incredible [---]", så pass till den grad att folk inte trodde honom.⁶²

Att hans beskrivningar inte var betrodda kan till stor del bero på rädslan för det främmande. Tanken på att ett stort och oöverstigligt land som Kina skulle bestå av vänliga och vackra människor kan ha verkat orimlig; varför skulle ett vänligt folk inte ställa sig under västerlandets kristna mission? Det kan dock såklart även bero på tonen av resten av Pintos berättelse och inte enbart dessa historiska kopplingar. Underförstått kan även vara att de kinesiska människorna därmed inte heller var på samma nivå som de västerländska när det kommer till krigsföring och militär vilket spelade en central roll under denna tid, vilket i sin tur kan ha lett till att de sågs ner på och därmed enbart beskrivs som snälla och sedan enligt de fysiska aspekterna.

Vidare sker även vissa fysiska beskrivningar av kvinnor. Vid ett tillfälle beskriver Pinto en vacker kvinna "[---] that were very white; and certain ancient women, of such as in China are hired for money to dance, sing, and play of instruments upon like festival occasions".⁶³ Reformationen i västvärlden innebar en önskan om att gå tillbaka till gamla religiösa samt antika ideal. Att dessa vackra kvinnor var vita och fint sminkade samt fixade kan relateras till vad som ansågs vackert i just västerlandet och deras grundläggande skönhetsideal. Därmed förklaras det varför det just är dessa

---

⁶² Pinto. *The voyages and adventures of Ferdinand Mendez Pinto, the Portuguese*, Xxii.

⁶³ Pinto. *The voyages and adventures of Ferdinand Mendez Pinto, the Portuguese*, 97.

aspekter på kvinnorna som lyfts eftersom Pinto återigen relaterar vad han ser till vad han känner till sedan innan, i detta fall skönhetsideal grundade i hans egen kultur.

Avslutningsvis presenterar Pinto alltså en bild av den kinesiska befolkningen som vacker och vänligt sinnad, men med betydligt mindre fokus på maskulinitet och militär än vad som ansågs beundransvärt i västvärlden med inriktning på övertagande av världen samt spridning av deras religion, vilket Pinto inte lägger någon större vikt vid. Beskrivningen av folket som vackert kan relateras till de västerländska idealen som kom tillbaka med reformationen och de antika tankesätten med fina kläder, ljus hy och liknande. Även folkets snällhet och hängivenhet till att välkomna främlingarna kan bidra till bilden av dem som vackra.

5.2.2 Mendoza

Likt Pinto har Mendoza ett stort fokus på fysiskt utseende när han beskriver det kinesiska folket i sin reseberättelse; vilket kan ha att göra med att han likt under föregående punkt väldigt sakligt antecknar och beskriver det han ser under sina resor, men han diskuterar även mycket kring folket som troende och religiösa.

Han lyfter bland annat den fysiska uppbyggnaden av kvinnornas och männens kroppar och ansikten för att vidare komma fram till att de är konstruerade på ett annat sätt än hans eget folk vilket används som en förklaring till de skilda utseendena:

Both men and women of this countrie are of a good disposition of their bodies, well proportioned and gallant men, somewhat tall: they are all for the most part brode faced, little eyes and flat noses, and without bearde saue only upon the ball of the chinne: but yet there be some that haue great eyes and goodly beardes, and their faces well proportioned.⁶⁴

Att människorna beskrivs på detta sätt kan som sagt ha att göra med den sakliga dokumentationen av vad som ses samt för att skapa en förståelse kring skillnaderna mellan folkslagen.

Mendoza har dock även ett stort fokus på just människornas involvering i religion, tro och kultur; så pass att han har dedikerat hela sin andra bok i volym 1 av verket till att behandla detta, möjligtvis till följd av att han var en biskop och ytterst intresserad av just religion. Han ägnar sig i dessa kapitel åt att beskriva hur folket är djupt religiösa och dedikerade till sina gudar samt sin tro. Han berättar även vidare hur

---

⁶⁴ Mendoza. *The History of the Great and Mighty Kingdom of China and the Situation Thereof*, Volume 1, 29.

de sköter sin tro på ett accepterat sätt med tanke på att de inte har hängivit sig till den rätta religionen; kristendomen: ”[...] they doo vnderstand that the heauen is the creator of all things visible and inuisible: and therefore they do make a shew of it in the first caract or letter of the crosse row, and that the heauen hath a gouernour to rule all such things as are comprehended there aboue [---]”.⁶⁵ Han presenterar enligt detta en väldigt respektabel syn på människorna då han som hängiven kristen troende ändå inte beskriver dem som hedningar, utan som ett rent religiöst folk.

Generellt sett beskriver Mendoza människorna som ett folk med skilda genetiska drag än det västerländska folket men med liknande religiös ställning, dock med en annan tro till andra gudar. Att han lägger fokus på religion kan som sagt bero på hans personliga involvering i den kristna kyrkan, men det kan även ses som en underliggande koppling kring att de båda folken rör sig i samma religiösa riktning, vilket återigen relaterar till den kristna missionen runt om i världen. Synen på människorna är relativt positiv enligt Mendoza där det dras flertalet paralleller till det som han uppskattar för tidsperioden i hemlandet, den religiösa reformationen.

5.3 Fokuspunkter i reseberättelserna

Det finns även ett antal ämnen som författarna till källmaterialet upprepar flertalet gånger i sina berättelser och som de båda gemensamt har anmärkt vid sina resor till Kina, om än på olika sätt med olika infallsvinklar. Både Pinto och Mendoza har ett liknande fokus på saker som lyfts och som möjligtvis har väckt deras intresse; varor och produktion. Att detta är vad som fokuseras mycket på kan bero på skillnaderna mellan utbudet av råvaror gentemot vad de är vana vid i sina hemländer, vilket lyftes kort tidigare. De rubriker som valts ut för denna del är därmed främst produktion och relaterade underämnena samt en del om religion och kultur.

5.3.1 Produktion

Som tidigare nämnts upprepar både Pinto och Mendoza ofta Kinas produktion samt deras råvaror och handelsvaror. Pinto diskuterar hur Kina producerar silke och utvinner pärlor som de säljer inom landet, men även hur de har varor som ”[...] sulphur to make powder, lead, bullets, victual, cordage, oyl, pitch, rosin, ockam, timber, planks,

---

⁶⁵ Mendoza. *The History of the Great and Mighty Kingdom of China and the Situation Thereof*, Volume 1, 39-40.

arms, darts, staves hardened in the fire, masts, sails, sail-yards, targets, flints, pullies, and anchors [---]”.⁶⁶

Även Mendoza nämner utvinnandet av pärlor, men hur de inte är runda utan av irreguljär form, även hur det finns både guld och silver att tillgå där silver är det mer värdefulla av de två.⁶⁷ Likt tidigare presenterat beskriver han även hur landet har fler sorter av frukt och andra råvaror än vad som finns i hemlandet och som han aldrig tidigare sett, vissa varav han beskriver i detalj.⁶⁸

Att det fokuseras på varor samt produktion av varor som de inte har tillgång till och som de inte tidigare har stött på är inte vidare förvånande. För, möjligtvis, första gången får de se ett land som är likt i utvecklingsnivå som deras hemländer, men som har ett större utbud av råvaror till den punkt att de inte är beroende av någon typ av import för överlevnad, vilket kan ha setts som något nytt och därmed anmärkningsvärt hos de två författarna. Att landet har så många likheter samt så många skillnader gentemot hemländerna, vilket togs upp tidigare, kan ha setts som skrämmande då de helt plötsligt presenterades med vad som kan ha setts som överlägsna landsaspekter efter att ha levt med tanken om att västvärlden är oslagbara på de viktiga planen av just produktion och handel. Det kan även ha setts som en möjlighet för framtida handel med dessa nya råvaror samt potentiella samarbeten på olika nivåer.

Det finns alltså flera orsaker till att just produktion är något som upprepade gånger ges mycket plats i reseberättelserna, både i form av avundsjuka samt beundran. Under denna tid med reformationer, nytänkande och nyskapande var nya upptäckter viktigt för vidare utveckling, både av länder och vad de hade att tillgå samt deras utveckling för till stor del egen vinning, vilket presenterar ytterligare en möjlighet till återkommandet av ämnet.

5.3.2 Religion och kultur

Fortsättningsvis blir det tydligt att både Pinto och Mendoza presenterar en uppmärksamhet för den annorlunda religion och tillhörande kultur som råder i Kina, vilket presenterades tidigare. Både under likheter och skillnader gentemot hemlandet samt under synen på människorna identifierades det hur författarna båda ser någorlunda

---

⁶⁶ Pinto. *The voyages and adventures of Ferdinand Mendez Pinto, the Portuguese*, 88; Pinto. *The voyages and adventures of Ferdinand Mendez Pinto, the Portuguese*, 126.

⁶⁷ Mendoza. *The History of the Great and Mighty Kingdom of China and the Situation Thereof*, Volume 1, 18.

⁶⁸ Mendoza. *The History of the Great and Mighty Kingdom of China and the Situation Thereof*, Volume 1, 14.

beundransvärt med nyfikenhet på det kinesiska folkets religiösa tro trots att den skiljer sig anmärkningsvärt från den kyrkliga statusen i både Portugal och Spanien.

Mendoza påpekar hur befolkningen trots sin annorlunda tro har förstått att det är Gud som styr över allt i världen i enlighet med tidigare presenterade citat, vilket korrelerar med den kristna tron som likt ovan nämnt kan ha skapat ett samband för honom mellan folkslagen; en orsak till att det är en återkommande fokuspunkt i texten. Pinto fortsätter att beskriva hur den kinesiska befolkningen tror på sin kung, eller i detta fall kejsare, som allsmäktig vilket drar en parallell till hur de ser Gud som en själ som finns i deras ledare och inte i en egen persona: "[---] moreover he asked him, whether the King of China came not sometimes thither; he told him. No, for, said he, the King cannot be condemned by anybody, he is the son of the Sun, but contrarily he had power to absolve every one".⁶⁹ Även han presenterar befolkningen utifrån sin religiösa ställning och deras tro.

Att de båda upptäcktsresarna har religion och kultur som ett återkommande ämne är inte förvånande med tanke på den kyrkliga statusen i hemländerna med reformation, motreformation samt kristen mission; vilket beskrevs mer detaljerat tidigare. För dem kan denna annorlunda tro som samtidigt drar paralleller till kristendomen ses som ett viktigt ämne som de anser sig ha betydande kunskap om, i kombination med bland annat Mendozas kyrkliga bakgrund. Att skriva om något som de själva förstår kan ha gett möjlighet till att analysera ämnet vidare på en grund som är begriplig, vilket kan spela en roll kring varför religion är så pass centralt för de båda.

Avslutningsvis kan det sägas att dessa två ämnen inte är de enda som är återkommande i reseberättelserna, det är dock två ämnen som är återkommande både hos Pinto och Mendoza som har producerat två olika texter av olika genre, vilket är en av orsakerna till att de valdes ut för denna sista del av analysen.

6 Sammanfattning

Sedan lång tid tillbaka har det funnits ett intresse från västvärlden för det okända runt om i världen. Genom upptäcktsresor har människor sett nya länder och deras annorlunda seder, vanor, kulturer och statsskick vilket sedan har nedtecknats i form av reseberättelser för vidare spridning och förmedlingen av upptäckterna. Det stora kinesiska väldet har sedan början av dessa resor väckt en nyfikenhet hos västvärlden

---

⁶⁹ Pinto. *The voyages and adventures of Ferdinand Mendez Pinto, the Portuguese*, 164.

med sitt starka yttre som inte lyckats genomträngas av andra folkslag, vilket vidare har stärkt intresset men även skapat en oro och rädsla för detta okända land.

Denna uppsats har syftat till att analysera hur den västerländska synen på Kina presenteras i två av de första nedtecknade reseberättelserna, Pintos *The voyages and adventures of Ferdinand Mendez Pinto, the Portuguese* samt Mendozas *The History of the Great and Mighty Kingdom of China and the Situation Thereof*, Volume 1 och *The History of the Great and Mighty Kingdom of China and the Situation Thereof*, Volume 2 som hör till samma berättelse trots uppdelning i två volymer i den engelska översättningen.⁷⁰

Arbetet har utgått från följande frågeställningar samt underfrågeställningar:

- Vilken västerländsk syn på 1500-talets Kina presenteras i två reseberättelser?
  - Vilka likheter och skillnader gentemot hemlandet presenteras?
  - Vilken syn på människorna framförs?
  - Vilka aspekter av Kina upprepas och läggs stor fokus vid i berättelserna?

Vid avslutad analys kan det bland annat utläsas hur de båda källmaterialen presenterar ett antal likheter samt skillnader kring Kina gentemot sina hemländer. Bland annat presenterar både Pinto och Mendoza likheter när det kommer till utveckling av infrastruktur samt produktion. De båda kopplar mer eller mindre denna långt gångna utveckling till de egna vackra byggnader som de innehar i Portugal och Spanien, om än något bättre än vad de ser i Kina. De finner båda även skillnader inom produktion; bland annat då Kina har både silke och pärlor som de inte tidigare upplevt i hemländerna. Beskrivningar av överflödet av annorlunda och nya råvaror är även något som de ser skillnader gentemot hemländerna i. Religion och kultur är ytterligare ett ämne som frammanar både likheter och skillnader; likhet i form av gudsdyrkan och religionens centrala roll i vardagslivet och skillnader i form av religionens faktiska form med en annan Gud än den kristna.

Fortsättningsvis ser både Pinto och Mendoza den kinesiska befolkningen som ett främst religiöst troende folk, om än på en annan religion än deras egna, samt som fysiskt vackra och snälla med inriktning på omhändertagande av invånarna. Båda författarna beskriver ofta folket utifrån ett rent fysiskt och utseendemässigt perspektiv enligt västerländska skönhetsideal, varpå det därmed kan utläsas att det är på dessa standarder som de ser på kineserna som ett vackert folk. Vidare presenterar de en syn på

---

⁷⁰ Pinto. *The voyages and adventures of Ferdinand Mendez Pinto, the Portuguese*, 1891; Mendoza. *The History of the Great and Mighty Kingdom of China and the Situation Thereof*, Volume 1, 1853; Mendoza. *The History of the Great and Mighty Kingdom of China and the Situation Thereof*, Volume 2, 1853.

människorna utifrån deras tro som ett ytterst religiöst folkslag som tror på en annan Gud än vad de själva gör som kristna, vilket som tidigare nämnt åtminstone Mendoza presenterar som acceptabelt med tanke på vikten de lägger på sin tro.

Vidare vid undersökning av reseberättelsernas innehåll kan det utläsas att det är gemensamt för de båda författarna att produktion, utveckling samt religion är ämnen som är återkommande i texterna och som flertalet gånger uppmärksammas genom ett antal olika infallsvinklar. Anledningarna till detta diskuterades med grundtankar i de tidigare analyserade likheterna och skillnaderna gentemot hemländerna som kan ha påverkat vad de undermedvetet identifierat som väsentliga aspekter av landet.

Ytterligare en intressant aspekt att utläsa från denna analys är att Pintos mer fiktiva berättelse och Mendozas mer faktabaserade berättelse presenterar relativt liknande Kinasyn trots att de utgörs av väldigt olika genre. Pintos berättelse presenterar en mestadels positiv och nyfiken västerländsk syn på Kina som sker i en berättande form vilket är lämpligt för tonen han sätter för hela sin reseberättelse. Mendoza håller sig sakligt kring presentationen av Kinasynen i linje med resten av hans text. Han fokuserar ofta väldigt praktiskt på vad han fysiskt ser samt på religion, vilket kan bero på hans kyrkliga bakgrund som biskop. Trots deras olika ingångspunkter och infallsvinklar på de olika ämnena har de kommit fram till en relativt samlad bild av det stora och då outforskade landet Kina som ett chockerande välutvecklat, självförsörjande och oberoende land som har ett överflöde av råvaror, en god produktion samt en religiös och tidig antik inriktning på stadsstyre och behandling av invånare. Bilden har framställts med både inslag av avundsjuka, rädsla och irritation som beskrivits under de olika analysavsnitten.

För att återkoppla till den teoretiska utgångspunkten för uppsatsen, postkolonialism, finns det ett antal punkter att notera. Efter analysen kan det utläsas att trots att författarna har en positiv inställning till Kina så ser de inte landet som en like till hemländerna. De drar flera paralleller till det egna folkets förutsättningar och agerande, men gör det tydligt att Kina inte är lika utvecklat och kunskapsmässigt begåvade som västvärlden trots deras oberoende av omvärlden. Detta porträtterar tydligt den västerländska bilden av oss och dem som den postkoloniala teorin behandlar. Resenärerna ser vid sina resor till Kina att landet är så pass utvecklat både inom produktion, varor och tro att det egentligen ligger på samma utvecklingsnivå som deras egna hemländer, tillsammans med att Kina som sagt var relativt oberoende av andra länders hjälp för att försörja sitt folk. Trots detta beskrivs inte Kina som ett jämbördigt

land, utan fortfarande som främmande utan möjlighet att uppnå samma nivå som västvärlden. Här skiner de djupt rotade tankarna hos västerlänningarna om deras överlägsenhet genom historien igenom och trots resenärernas positiva inställningar så ser man de postkoloniala tankarna om vi mot dem uppkomma i berättelserna.

Fortsättningsvis kan denna positiva Kinasyn återkopplas till hur västvärlden inte såg landet som ett hot. Tidigare nämndes det att till exempel det Osmanska riket och den muslimska världen hade en hotfull bild i västerländska ögon då deras status inkräktade på den postkolonialt benämnda överlägsenheten hos västerlänningarna.⁷¹ Då Kina inte sågs som inkräktare till västvärldens status finns det en möjlighet att det inte heller fanns någon anledning att presentera negativa aspekter kring landet i sina reseberättelser då det som sagt inte hotade dem, vilket i sin tur kan ha påverkat och lett till varför kinasynen presenteras så pass positivt. Under 1500- och 1600-talet fanns det likt tidigare nämnt inga direkt konkreta tankar om ras och rasism och man hade övervägande en positiv syn på Kina. Det var främst från slutet av 1700-talet som den västerländska statusen ledde till en mer kritisk och negativ Kinasyn med rasismens utveckling; Kina gick alltså från att vara ett ideal till att ses på med förakt från västerlandet. Detta kan förklara varför det inte presenteras någon faktisk rasism i nutida bemärkelse i någon utav berättelserna.

Som en avslutande del av denna uppsats kan det tas upp hur den enbart analyserat två av många olika reseberättelser som presenterar en västerländsk syn på Kina. Vid framtida och vidare forskning hade slutresultaten kunnat gynnas av att jämföra ytterligare innehåll från fler berättelser med ursprung i andra västerländska länder. Det hade även kunnat ske jämförelser mellan dessa spanska och portugisiska reseberättelser och andra svenska reseberättelser som innehåller dokumentationer om Kina; detta hade även möjliggjort användandet av tidigare forskning kring svenska reseberättelser varav vissa presenterades under forskningsläget. Genom implementering av fler reseberättelser hade den västerländska synen kunnat ses som mer välgrundad till följd av det mer omfattande källmaterialet samt att det möjligtvis hade lett till mer varierade slutresultat.

Detta arbete kommer nu avslutas med en didaktisk reflektion som behandlar den sistnämnda frågeställningen;

- Hur kan detta område behandlas i en klassrumssituation?

---

⁷¹ Quinn. *The sum of all heresies: the image of Islam in Western thought*, 25-26.

7 Didaktisk reflektion

När det kommer till implementeringen av detta område i undervisning; det vill säga analys av reseberättelser i vid bemärkelse, finns det relativt många möjligheter för att på ett intresseväckande sätt arbeta med källmaterialet utifrån kursplanernas syfte och centrala innehåll. Här kommer det först diskuteras hur området kan behandlas på en högstadienivå för att sedan gå vidare till hur det kan användas i undervisning på gymnasial nivå.

I *Kursplanen i historia för grundskolan, Lgr22* beskrivs det hur det centrala innehållet för historia i årskurs 7–9 ska behandla ”Jämförelser mellan några högkulturers framväxt och utveckling fram till 1700-talet, till exempel i Afrika, Amerika och Asien” samt ”Vad historiska källor från någon högkultur, till exempel i Asien eller Amerika, kan berätta om likheter och skillnader i levnadsvillkor för barn, kvinnor och män”.⁷² Här öppnas det upp för arbete med reseberättelser med tydliga kopplingar till läroplanen. Vidare presenterar kursplanen för historia på gymnasiet att undervisning inom ämnet historia ska förse eleverna med en ”Förmåga att använda olika historiska teorier och begrepp för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv”, vilket kan ge plats för arbete med implementering av den historiska synen på andra länder.⁷³

Vad eleverna på båda dessa nivåer hade kunnat undersöka är hur författarna till reseberättelserna ser på de länder som de besöker, särskilt om utdrag ur tidigt skrivna berättelser används då man även kan få i uppgift att leta efter tecken på hur de förmedlar sina första intryck de får av landet. Genom att analysera innehållet i reseberättelser med målet att utläsa hur synen på främmande länder ser ut kan vidare kopplingar och diskussioner ske kring hur folk idag ser på andra länder, kanske genom film eller nutida artiklar som behandlar resor till mindre omdiskuterade platser i världen. Eleverna hade sedan kunnat vidare diskutera hur synen på till exempel kvinnor och deras rättigheter kan jämföras med hur det såg ut i Sverige på den tiden för att dra paralleller; alternativt till hur det ser ut i världen idag och vad det kan bero på. Här hade de fått möjlighet att undersöka utvecklingar i världen samt levnadsvillkor tillsammans för att återkoppla till högstadienivån. Gymnasieeleverna hade kunnat få läsa in sig på den postkoloniala teorin som presenterades tidigare i detta arbete, för att sedan applicera den på materialet

---

⁷² Skolverket. Kursplan i historia för grundskolan, Lgr22. *Skolverket*, 2022.

⁷³ Skolverket. Ämne-Historia. *Skolverket*, 2010, 2.

och diskutera samma aspekter utifrån denna lins, vilket skapar en koppling till kursplanen.

Att diskutera detta område som ligger relativt långt tillbaka i tiden kan ses som en aning förlegat. Om man tänker brett kan det dock kopplas till att eleverna underliggande behandlar väldigt aktuella områden som för dem kan vara enklare att relatera till. Främlingsfientlighet och ett mångkulturellt samhälle är något som dagens elever kommer vara väl vana vid. Att diskutera en reseberättelses syn på ett land inom ett historiskt perspektiv behandlar en typ av främlingsfientlighet, även om den inte alltid är så pass tydlig som det är om man diskuterar det utifrån ett nutida perspektiv. Detta är något som kan väljas att ta upp för eleverna för att utveckla deras historiemedvetande, men det kan även vara en något känslig punkt om man har elever som fått utstå känslan av denna fientlighet. En lösning kan vara att hålla sig transparent inför eleverna och fråga hur de känner inför att diskutera detta ämne, vilket kan ske anonymt genom digitala medel, alternativt genom kontakt med vårdnadshavare hos yngre elever. Att relatera undervisningen kring området till nutida ämnen kan underlätta elevers förståelse av tunga ämnen, men det är även viktigt att se till att det är lämpligt för hela elevgruppen innan man startar ett arbete med känsliga ämnen.

På en högstadienivå kan det vara fördelaktigt att presentera arbete med denna genre i form av differentierad undervisning. Olika utdrag ur en eller flera reseberättelser som är av olika längd samt med olika tydlighet kring vad syftet med arbetet är kan ges till eleverna som själva får välja vilken nivå av uppgiften de vill arbeta med.⁷⁴ Det är även viktigt att de då får tydligt presenterat för sig vilken nivå av betyg de kan uppnå av varje uppgift om det handlar om examination för att de inte ska känna att de förs bakom ljuset om de väljer det något mindre avancerade alternativet. Att arbeta på detta sätt presenterar även ett antal svårigheter, bland annat i form av att det finns en risk att elever inte vågar välja att ta del av den uppgift de egentligen vill sätta sig in av rädsla för gruppträck och negativa reaktioner av sina klasskamrater. Det hade kunnat underlättas genom att eleverna får meddela läraren privat vilken uppgift de vill använda, möjligtvis via mejlkontakt, varpå läraren kan distribuera rätt uppgift till varje elev utan att de behöver visa för de andra vilket val de gjort. Även om eleverna sedan pratar med varandra på sin fritid har läraren arbetat förebyggande för en säker känsla i klassrummet.

---

⁷⁴ Helena Wallberg. *Lektionsdesign – en handbok*. Stockholm: Gothia Kompetens, 2022, 12-13.

Ett annat alternativ hade kunnat vara att eleverna blir indelade i grupper där de gemensamt får arbeta med att tolka vars ett utdrag ur en reseberättelse. Då historia allmänt kan ses som ett överväldigande ämne hos yngre elever kan grupparbete användas som ett verktyg för motivation samt att de får arbeta på sin samarbetsförmåga.⁷⁵ Efter dessa grupparbeten hade eleverna kunnat sättas i tvärgrupper där en från varje grupp får presentera vad de kommit fram till. Vidare hade varje grupp sedan kunnat få ett antal frågor att diskutera för att hålla i gång ett samtal, vilket ytterligare kan underlätta den överväldigande känslan av ett så pass omfattande ämne som historia.

Vid arbete med området på en gymnasial nivå kan utdragen ur reseberättelserna bli något längre samt på en något svårare analysnivå. Här hade uppgiften kunnat ske i form av en inlämningsuppgift. Eleverna hade kunnat presenteras med några kapitel ur en reseberättelse. Utifrån dessa sidor kan utredande frågor med syfte att analysera och utreda textens innehåll formuleras varpå eleverna får skriva ett antal sidor som senare skickas in till läraren.⁷⁶ Uppgiften kan startas upp med en beskrivning om hur eleverna ska sätta sig in i rollen som upptäcktsresare. Deras jobb blir att analysera texten för att beskriva hur de ser landet som texten behandlar för första gången i ett brev, men som formuleras digitalt. Deras förmåga att förstå historiskt material samt deras analyskunskaper sätts då på prov, vilka båda är förmågor som benämns i kursplanen.⁷⁷

Vill man behandla området under ett kortare tidsspänn såsom en lektion kan man i stället använda metoden Think, Pair, Share där eleverna först får tänka kring texten de blir presenterade med utifrån ett antal frågor, sedan diskutera med en klasskamrat för att slutligen diskutera resultaten i helklass. Då man på gymnasiet har en del eget ansvar över sin utbildning kan man här även använda sig utav Flipped Learning. Texterna som ska behandlas i klassrummet kan ges till eleverna i förtid med instruktion att de ska ha satt sig in i innehållet innan de kommer till lektionen. På så sätt kan tiden användas på ett mer effektivt sätt till Pair och Share; det vill säga att det frigörs mer tid för eleverna att diskutera med varandra.⁷⁸ Här kan det dock vara väsentligt att ha med sig att det i många fall finns elever som inte är bekväma med att prata inför en hel klass av olika

---

⁷⁵ Richard Harris, Katharine Burn & Mary Woolley. (red.). *The Guided Reader to Teaching and Learning History*. New York: Routledge, 2014, 238.

⁷⁶ Anders Gustavsson, Per Måhl & Bo Sundblad. *Prov och arbetsuppgifter – en handbok*. Stockholm: Liber, 2012, 85.

⁷⁷ Skolverket. *Ämne-Historia*. Skolverket, 2010.

⁷⁸ Jeremy Harmer. *The Practice of English Language Teaching*. Harlow: Pearson Education Limited, 2015, 206.

anledningar. Uppgiften är dock relativt öppen för anpassning till klassens behov, kanske till att stanna vid gruppdiskussionen och att läraren i stället lyssnar på de enskilda diskussionerna. Alternativt kan eleverna få lov att välja mellan denna diskussionsuppgift och den tidigare nämnda inlämningsuppgiften.

Sammanfattningsvis kan det diskuteras att det finns flera olika sätt att implementera detta uppsatsområde i undervisningssammanhang, både på högstadienivå samt gymnasial nivå. Området går att använda sig av både när det kommer till större examinerande uppgifter men även i form av kortare diskussionsuppgifter där det går att göra olika kopplingar till nutida relevanta ämnen såsom främlingsfientlighet och mångkultur. Dock är det även ett område som bör behandlas med viss försiktighet då de flesta skolor i dagens samhälle består av multikulturella klasser. Det är viktigt att hålla sig korrekt till informationen för att alla elever ska känna sig trygga nog för att prata. Det kan vara av stor vikt att sätta riktlinjer om man ska diskutera i klassrummet kring att vad man säger ska ske med respektfull baktanke för att man ska få delta och godkännas på momentet om det handlar om just examination.

Käll- och litteraturförteckning

Digitalt källmaterial

Mendoza, Juan González de. (1853). *The History of the Great and Mighty Kingdom of China and the Situation Thereof*, Volume 1. London: The Hakluyt Society. <https://archive.org/details/dli.granth.71175/page/n5/mode/2up> [hämtad 2022-11-08].

Mendoza, Juan González de. (1853). *The History of the Great and Mighty Kingdom of China and the Situation Thereof*, Volume 2. London: The Hakluyt Society. <https://archive.org/details/dli.granth.71175/page/n5/mode/2up> [hämtad 2022-11-08].

Pinto, Fernão Mendes. (1891). *The voyages and adventures of Ferdinand Mendez Pinto, the Portuguese*. New York: Macmillan & Co. <https://archive.org/details/cu31924077183410/page/n11/mode/2up> [hämtad 2022-11-08].

Pinto, Fernão Mendes. (1989). *The travels of Mendes Pinto*. Chicago: University of Chicago Press.

Digital litteratur

Ching, Julia. (2000). *The religious thought of Chu Hsi*. New York: Oxford University Press. <https://ebookcentral.proquest.com/lib/linne-ebooks/reader.action?docID=273180> [hämtad 2022-11-08].

Lach, Donald F. (1994). *Asia in the Making of Europe*, Volume I : The Century of Discovery, Book 2. Chicago: University of Chicago Press. <https://ebookcentral.proquest.com/lib/linne-ebooks/reader.action?docID=488104> [hämtad 2022-11-08].

Morris, Terry A. (1998). *Europe and England in the Sixteenth Century*. London: Taylor & Francis Group. <https://ebookcentral.proquest.com/lib/linne-ebooks/reader.action?docID=169095>. [hämtad 2022-12-05].

Skolverket. (2010). Ämne- Historia. *Skolverket*. <https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/gymnasieprogrammen/amne?url=-996270488%2Fsyllabuscw%2Fjsp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode%3D%26tos%3Dgdy&sv.url=12.5dfce44715d35a5cdfa92a3>. (hämtad 2022-11-30).

Skolverket. (2022). Kursplan i historia för grundskolan, Lgr22. *Skolverket*.
<https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr22-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet> (hämtad 2022-11-30).

Wiesner-Hanks, Merry E., Buckley Ebrey, Patricia, Beck, Roger B., Dávila, Jerry, Crowston, Clare Haru & McKay, John P. (2018). *A History of World Societies*. Eleventh edition, value edition Boston, MA: Bedford / St. Martins, Macmillan Learning.

Tryckt litteratur

Denk, Thomas. (2002). *Komparativ metod: förståelse genom jämförelse*. Lund: Studentlitteratur.

Florén, Anders, Henrik Ågren och Susanna Erlandsson. (2018). *Historiska undersökningar: Grunder i historisk teori, metod och framställningssätt*, 3. Uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

George M. Fredrickson, George M. (2003). *Rasism: en historisk översikt*. Lund: Historiska media.

Goodrich, Luther Carrington. (1961). *Kinas historia*. Stockholm: Natur och kultur.

Gustafsson, Anders, Per Måhl och Bo Sundblad. (2012). *Prov och arbetsuppgifter: en handbok*, 1 uppl. Stockholm: Liber.

Harmer, Jeremy. (2015). *The Practice of English Language Teaching*. Harlow: Pearson Education Limited.

Harris, Richard, Katharine Burn och Mary Woolley. (red.). (2014). *The Guided Reader to Teaching and Learning History*. New York: Routledge.

Holmberg, Åke. (1988). *Världen bortom västerlandet: Svensk syn på fjärran länder och folk från 1700-talet till första världskriget*. Diss., Göteborgs Universitet.

Loomba, Ania. (1998). *Colonialism/postcolonialism*. London: Routledge.

Lovell, Julia. (2006). *Den stora muren: Kinas historia under 3000 år*. London: Atlantic Books Ltd.

Mackerras, Colin. (1999). *Western images of China*. (Red.) Hong Kong: Oxford University Press.

- Mancall, Peter C. (2006). *Travel narratives from the age of discovery: an anthology*, (red.). New York: Oxford University Press.
- Nyberg, Kenneth. (2001). *Bilder av Mittens rike: Kontinuitet och förändring i svenska resenärers Kinaskildringar 1749–1912*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Pratt, Mary Louise. (2008). *Imperial Eyes: Travel Writing and Transculturation*, 2 uppl. New York: Routledge.
- Quinn, Frederick. (2008). *The sum of all heresies: the image of Islam in Western thought*. New York: Oxford University Press.
- Said, Edward W. (2016). *Orientalism*. Stockholm: Ordfront.
- Sjögren, Maria. (2018). Textanalys. I *Metod: Guide för historiska studier*, Martin Gustavsson och Yvonne Svanström (red.), 69–95. Lund: Studentlitteratur AB.
- Spence, Jonathan D. (1998). *The Chan's Great Continent: China in Western Minds*. New York: Norton.
- Wallberg, Helena. (2022). *Lektionsdesign – en handbok*. Stockholm: Gothia Kompetens.
- Woolf, Daniel. (2019). *A Concise History of History: Global Historiography from Antiquity to the Present*. Cambridge: Cambridge University Press.

